

Zakonski osnutek o manjšinah sprejet

V deželnem svetu se je v sredo, 16. t. m., zaključila razprava o zakonskem osnutku, ki ga je predložil svetovalec Slovenske skupnosti Škerk in ki predvideva nekaj zaščitnih norm za narodne manjšine. Škerkov predlog se takole glasi: »Členoma 291 in 415 kazenskega zakona se dostavita se naslednja člena: 291/bis — Kdor javno žali tradicije, jezik in kulturo narodnih manjšin, je podvržen kaznim, ki jih predvideva čl. 291; 415/bis — Kdor javno ščuva k nestrpnosti in sovražstvu med različnimi narodnostmi, je podvržen kaznim, predvidenim v čl. 415.«

Po dolgi in obširni razpravi, ki je trajala več dni, so za omenjeni zakon poleg predlagatelja glasovali svetovalci Kršč. demokracije, socialistične stranke, socialdemokratske stranke, komunistične partije in predstavnika republikanske ter socialproletarske stranke (skupno 55 svetovalcev), proti so bili le liberalci in misovci (6 svetovalcev).

Na zadnji seji je imel obširen govor tudi predlagatelj zakonskega osnutka. Potem ko je obrazložil vzroke, zaradi katerih je smatral za potrebno sprožiti v deželnem svetu razpravo o tem važnem vprašanju, je svetovalec Škerk izrekel priznanje poročevalcu večine, demokristianu Ginaldiju, da se je pošteno in resno lotil obravnave nekaterih bistvenih aspektov manjšinske problematike, zlasti slovenske. Poročevalcema opozicije, liberalcu Morpurgu in misovcu Geffer-Wondrichu, je dejal, da sta se pri obravnavanju te problematike sklicevala na preživela načela, ki so v nasprotju s sedanjim razvojem vprašanja narodnih manjšin v svetovnem in tudi vsedržavnem merilu. Z mnogimi citati iz razprave v ustavodaini zbornici, iz katerih jasno izhaja, da je bil Furlaniji-Julijski krajini priznan poseben statut predvsem zaradi prisotnosti slovenske manjšine, je predstavnik Slov. skupnosti dokazal, da se sme deželni svet upravičeno poslužiti 26. člena svojega statuta in predlagati parlamentu zakonske osnutke, ki obravnavajo manjšinske probleme. »Bližnji vzrok, zaradi katerega sem predložil ta zakonski osnutek — je dejal dr. Škerk — so bile lanske protislovenske demonstracije v Trstu, med katerimi je prišlo tudi do oboroženih napadov na slovenske gospodarske in kulturne institucije. Organizatorji in izvrševalci teh napadov dobro vedo, da lahko kaj takega nekaznovano počenjajo, ker za takšna dejanja niso predvidene kazni. Da se omogoči omikano in mirno sožitje, je zato potrebno, da se določijo natančne kazenske norme.«

(Nadaljevanje na 2. strani)

DE GAULLOV NACIONALIZEM

De Gaullova Francija igra zdaj v zahodnem taboru enako vlogo, kot jo igra Mao Tse Tungova Kitajska v vzhodnem taboru: obe namreč razbijata enotnost teh dveh ideoloških taborov in skušata voditi svojo lastno, neodvisno v bistvu čisto nacionalistično politiko, ki se izživlja predvsem v kljubovanju. Mao Tse Tungovo Kitajsko je taka politika, kot znano, že privedla v popolno zunanjepolitično osamljenost in pri njej vztrajajo le še tisti njeni sateliti, ki so vojaško odvisni od nje in v njeni oblasti, kot Severna Koreja in Severni Vietnam. Gotovo ne bo treba dolgo čakati, da se bo tudi Francija znašla osamljena, če bo namreč De Gaulle še dolgo ostal na oblasti, kar pa seveda ne more trajati več kot kakih deset let, glede na to, da je že precej star.

PRIJAZNI SMEHLJAJ PEKINGA

Te dni je De Gaulle zahteval od Združenih držav, naj umaknejo vsa svoja oporišča in vsa svoja poveljstva iz Francije, in dejansko je Francija s tem izstopila iz Severnoatlantske zveze. Politični krogi na Zahodu spravljajo to De Gaullovo odločitev v zvezo z njegovim bližnjim potovanjem v Moskvo in z njegovo željo, da bi se prikupil Sovjetom in si zagotovil njihovo dobrohotnost do posebne francoske politike v svetu, neodvisne od politike zahodnega tabora. Seveda je lahko gotov, da mu Moskva take dobrohotnosti ne bo odrekla in da bo tudi Peking s prijaznim smehljajem spremljal njegovo kljubovanje Združenim državam, v katerih vidi svojega največjega sovražnika. To pa je tudi vse, kar si lahko De Gaulle obeta od take svoje politike, ker ni videti, kakšne druge ugodnosti bi mogel imeti od nje.

NI VEČ VOJNE NEVARNOSTI?

De Gaullovo razbijanje zahodne vojaške enotnosti lahko smatramo v sedanjem svetovnem položaju celo za ugoden znak, namreč za dokaz, da svetu ne grozi vojna. Če bi bili De Gaulle in njegovi politični svetovavci in diplomati prepričani, da bo v dolednem času izbruhnila velika ali celo svetovna vojna, bi nikakor ne imeli interesa, da razbijajo Severnoatlantsko zvezo, ki edina lahko reši Francijo, kot jo je že dvakrat rešila vzajemnost njenih anglo-ameriških zaveznikov, ampak bi se stisnili pod peruti Združenih držav in Severnoatlantske zveze. Dejstvo pa, da De Gaulle zdaj ne čuti potrebe po takem varstvu, je dokaz, da smatra položaj za dovolj normalen in varen, da si lahko privoščijo iz zahodnega tabora sprehod na lastno pest.

ZAKAJ HITI?

Seveda bi mogel kdo ugovarjati, da je lahko res ravno obratno, namreč da je De

Gaulle prepričan, da bo prišlo do svetovnega spopada ali do spopada med Kitajsko in Združenimi državami in da zato hiti, da bi se znebil obveznosti atlantskega zavezništva, ker bi rad ostal nevtralen. Toda v primeru spopada med Združenimi državami in Kitajsko bi Francija tako ne bila direktno prizadeta, direktnemu spopadu med vzhodnim in zahodnim taborom pa bi se le težko izognila, tudi če bi se delala nevtralna. Na formalno nevtralnost se danes vojni tabori ne ozirajo več, kot je dokazala zadnja svetovna vojna, v kateri so bile napadene in zasedene po Nemčiji tudi države, ki so se proglasile za nevtralne v vojni med nacisti in zahodnimi silami, kot npr. Holandija, Belgija, Danska, Norveška in Jugoslavija, prav tako pa tudi Grčija, Finska in še nekatere druge.

NEVARNE ILUZIJE

Toda to niti ni najvažnejše pri teh De Gaullovih iluzijah. Najvažnejše in najnevarnejše je to, da lahko take njegove iluzije povzročijo po verižni reakciji druge, še nevarnejše iluzije. V Pekingu lahko ustvarijo vtis, da je zadobila ameriška politika s tem hud moralni udarec in da pomeni De Gaullov udarec proti Severnoatlantski zvezi obsojbo vse ameriške vojaške politike, in mislijo tudi drugi ameriški zavezniki enako ali podobno. To bi moglo Peking opogumiti, da bo postal še bolj zakrknjen v vietnamski politiki in da bi zares tvegalo vojno z Združenimi državami.

Po drugi strani pa bi lahko to vzbudilo tudi pri Sovjetski zvezi vtis, da bo imela njena politika pritiska na ameriške zaveznice v Atlantski zvezi, npr. na Norveško, Dansko, Grčijo in Turčijo, uspeh in da bo prišlo do razkroja atlantskega zavezništva. To bi lahko pripeljalo Sovjetsko zvezo do tega, da bi še poostrišla svoja stališča v Evropi, npr. glede nemškega vprašanja in razorožitve, v pričakovanju, da bo rodila De Gaullova politika sadove in da bo De Gaullov protizahodni »titoizem« prej ali slej zvalil tudi druge atlantske države na isto pot.

NE NACIONALNA, AMPAK NACIONALISTIČNA POLITIKA

Samo novršni opazovavec si lahko razlaga De Gaullovo politiko kot nacionalno politiko v pozitivnem smislu, to je vedno večje neodvisnosti posameznih držav atlantskega zavezništva v svetu, kjer je prevladalo mirovno hotenie. V resnici gre za izbruh francoskega nacionalističnega egoizma, ki se hoče malenkostno okoristiti s tem, da nagaja Združenim državam, v prepričanju, da mu bodo ploskali na vzhodu in v »tretjem« svetu.

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 20. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojšanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Prigode Huckleberryja Finna«. Napisal Mark Twain, prevedel Pavel Hlaček, za radio dramatisiral Joško Lukeš. Tretji del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 15.30 »Nemški malomeščani«, vesele igra v štirih dejanjih, napisal August von Kotzebue, prevedla Nada Konjedic. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.25 Glasba tržaških skladateljev za komorne skupine; 18.30 Obletnica meseca - Danijela Nedoh: »Ferruccio Busoni ob stoletnici rojstva«; 19.15 Nedeljski vestnik. Urednik: Ernest Zupančič; 20.30 Iz slovenske folklorne - Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico marca«; 22.10 Cerkevna in nabožna dela italijanskih skladateljev.

• PONEDELJEK, 21. marca, ob: 11.35 Radio za šole (Za srednje šole); 12.15 Liki iz naše preteklosti: »Ferdo Kleinmayr«; 17.25 Radio za šole (Za srednje šole); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Francoske simfonične skladbe iz prejšnjega stoletja; 19.00 Vinko Beličič: »Postaje Tavčarjevega literarnega ustvarjanja«; 19.30 Postni govori - Dr. Loize Sušter: »Čistost, krepost močnih in svobodnih«; 21.00 Richard Strauss: »Elektra«, tragedija v enem dejanju.

• TOREK, 22. marca, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico marca«; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 Plošče za vas, quiz oddaja, pripravil Danilo Lovrečič; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar. Šestnajsta oddaja. Dramatika Otona Zupančiča; 22.55 Nova glasba.

• SREDA, 23. marca, ob: 11.35 Radio za šole (Za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marijana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (Za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Klavirska glasba; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 20.35 Vinko Beličič: »Gnezdo« — Delo nagrajeno na natečaju RAI Italijanske Radiotelevizije 1965 za izvirne slovenske novele; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.55) Socialne vede.

• ČETRTEK, 24. marca, ob: 12.15 Znanost in tehnika; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Klasični moderne glasbe; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše, pripravila Krasulja Simoniti; 21.00 »Rožni venec«, drama v enem dejanju, napisal Federico De Roberto, prevedel Maks Šah. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.40 Slovenski solisti. Sopranistka Tatjana Kralj, pri klarinju Leon Engelman.

• PETEK, 25. marca, ob: 11.35 Radio za šole (Za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marijana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (Za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Opera v očeh libretistov, pripravila Dušan Pertot; 19.00 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze - Igor Kosmina: »Deželne avtonomije«; 19.15 Zbori Evropske Julijske krajin; 19.30 Postni govori - Dr. Loize Sušter: »Zakonska čistost«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vrščaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 21.00 Iz zgodovine sodobnih političnih strank - Umberto Sere: (5) »Politične stranke in socialni problemi v 19. stoletju«.

• SOBOTA, 26. marca, ob: 12.00 Leno pisanje, vzori in zeledi mladega rodu, pripravila Bruna Pertot; 10.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Zgodbe druge svetovne vojne - Edvard Koček: »Čez cesto«; 17.20 Skala in ladja. Komentarji o dogodkih po koncertu in v jubilejnih letu; 17.30 Jutrišnji solisti. Spremlja beseda Goimira Demšarja; 18.30 Panorama jazz; 19.15 Družinski obzornik. Pripravila Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Vokalni oktet »France Prešeren« iz Kranja, vodi Peter Lipar; 21.00 Jezusovo javno delovanje, trpljenje in smrt. Napisala Tončka Curk. Peta slika; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Koncerti za pihala in orkester.

Kreisky ne bo več zunanji minister?

V Avstriji se vodijo pogajanja za novo koalicijsko vlado med Ljudsko in Socialistično stranko, v kateri pa bo imela zdaj Ljudska stranka glavno besedo, glede na njeno zmago pri volitvah, katero so ji prinesli predvsem mladi volivci, kot ugotavljajo volivni statistiki.

Med drugim vlada v javnosti prepričanje, da bo moral Kreisky pustiti zunanje ministrstvo, ki ga je vodil dolgo vrsto let. Pričakovati je, da bo s tem tudi južnotirolsko

vprašanje stopilo v novo razdobje. Avstrijske dežele pa zahtevajo večjo avtonomijo nasproti Dunaju.

Atlantsko poveljstvo bo verjetno predstavljeno iz Pariza v Bruselju.

Gverilci (in severnokitajski vojaki, ki so prispeli — kot poročajo — iz Laosa), so zavzeli južnovietnamsko oporišče Sau. S helikopterji so Američani rešili 128 svojih in južnovietnamskih vojakov, ostale — posadka je štela 380 mož — so napadavci pobili ali ujeli, ali pa so se rešili v džunglo.

Miličnika Staneta Kapuna, ki je pri roparskem napadu na upravnika neke bencinske črpalke v Celju ubil enega človeka, enega pa hudo ranil, je sodišče obsodilo na smrt z ustrelitvijo.

Avstrijski šofer Hans Praschner, ki je povzročil pred meseci strašno nesrečo v Senedolah pri Senožečah, pri kateri je bilo pet ljudi ubitih, enajst pa ranjenih, je bil obsojen v Koprnu na šest let strogega zapora.

RAZLIKA MED »LAKOTO« IN »POMANJKANJEM«

V zahodni Bengaliji in zlasti v Kalkuti prihaja do krvavih spopadov med lačno množico in policijo. Spopadi so zahtevali že več desetih smrtnih žrtev. Ljudje očitajo oblastem malomarnost in nered pri razdeljevanju živil. Za Indiro Gandhi pa še vedno obstoja »velika« razlika med »lakoto« in »kroničnim pomanjkanjem v vseh časih«. Že večkrat se je nevoljno obregnila ob to, da svet toliko govori o »lakoti« v Indiji, češ saj tako je bilo vedno. Kvečjemu, da je pritisnila še slaba letina, pa tega je indijsko ljudstvo navajeno... Sama najbrž ne strada.

Da pa vlada v Indiji res huda lakota, potrjujejo ne le dramatične fotografije tujih časnikarjev, ki kažejo do kosti sestradane otroke (ali spada to k indijski folklori?), ampak tudi poročila misijonarjev in zdaj ti krvavi nemiri.

Zakasnela rezistenca

10. t. m. se je poročila holandska prestolonaslednica Beatrix s svojim izvoljencem, 39-letnim nemškim diplomatom Clausom von Amsbergom. Kot znano, je stopila svoj čas celo v gladovno stavko, da ga je smela poročiti, ker so bili vsi proti temu, tudi njeni starši. Ti so se končno vdali, ker bi bilo pač čudno, da bi si v današnjem modernem času kakšno dekle ne smelo samo izbrati ženina, pa čeprav je princezinja.

Te pravice pa Beatrix še vedno niso priznali razni skrajneži, ker vidijo v Amsbergu predvsem — Nemca. Zato so med poročno slavnostjo v Amsterdamu protestirali s tem, da so metali petarde in dimne bombe ter prirejali demonstracije, čemur so hoteli dati videz nekakšne akcije v duhu »rezistence«. Toda ta rezistenca je vsekakor malo — zakasnjena; po drugi strani pa je tudi zelo podobna nevolji tistih, ki so proti porokam princezinj z »navadnimi« ženini, češ da bi moral biti vsaj iz knežje hiše.

Toda pameten človek je moral dati prav pogumni in simpatici Beatrix ter ji priznati pravico, kot gre vsaki deklici, da si sama izbere tistega, s katerim bi si rada ustanovila družino. Zato ji tudi želimo vso srečo. Od njene poroke verjetno tudi holandsko kraljestvo ne bo imelo nepopravljive škode. Vsekakor pa se zdi, da da Beatrix več na to, da postane sreča ob ljubljenem možu, kakor pa da bi igrala — ne ljubljenemu kraljico.

Da pa ima dobre živce, je dokazala še s tem, da je iz kočije med vožnjo k poroki veselo in celo poredno pozdravljala z roko in smehljajem tiste, ki so metali petarde in plašili konje.

TEDENSKI KOLEDARČEK

20. marca, nedelja: Igor, Feliks
21. marca, ponedeljek: Bilka, Vesna
22. marca, torek: Vasilij, Lada
23. marca, sreda: Slava, Zmagoslav
24. marca, četrtek: Simon, Gabrijel
25. marca, petek: Ozn. M. D., Minka
26. marca, sobota: Maksim

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Članek o Beneški Sloveniji v tujem listu

V najnovejši številki (1. marec t. l.) štirnajst dnevnika »La Voix d'Alsace-Lorraine« (Glas Alzacije-Lotaringije), ki ga izdaja v nemščini in francoščini nemška manjšina v tej obmejni deželi Francije, je izšel obširen, francosko napisan članek o Beneški Sloveniji pod naslovom »La Vénétie Slovène ou Slovénie Venitienne« in s slovenskim naslovom »Beneška Slovenija« v narekovanju. Članek obsega tretjino prve strani (eno kolono) in skoraj celo tretjo stran. Napisal ga je Aldo Dami, profesor na univerzi v Zenevi, in to z veliko simpatijo do tega koščka slovenskega etničnega ozemlja in njegovih ljudi.

Članek se začne z besedami: »V velik obup ljubiteljev manjšin, kakršen sem jaz, se jezikovne meje — razen seveda v Švici, v Belgiji in še kje drugje — vedno bolj spajajo, vsaj v Evropi, z mejami držav, kot posledica takomenovane »Unterwanderung« (priseljavanja) večinskega naroda, namerne ali »spontane«. Kmalu nam ne bo ostalo kaj drugega kot enklave (jezikovni otoki, prip. prev.)...«

Prof. Aldo Dami potem omenja, da je preteklo jesen v vseh smereh prepotoval Beneško Slovenijo (in opozarja, da te ni zamenjati z Julijsko Benečijo). Nanjo ga vežejo skoraj polstoletja stari vojaški spomini. Nato razloži, kje leži Beneška Slovenija. Gre, pravi, za gorati del vzhodne Furlanije, severno od Čedad (omeni tudi slovensko ime mesta). Pojasni tudi, da ne gre za visoko gorovje, ampak za hribe, ki ne presežejo višine 500 do 700 metrov, razen Kanina, ki je visok več kot 2500 metrov. Omeni tudi Matajur in da se po njem imenuje majhen list Slovencev videmske pokrajine, ki pa izhaja... v Gorici.

Sledi nekoliko zgodovine slovenske naselitve v tem delu Furlanije in precej obširno razpravljanje o jezikovnih značilnostih prebivalstva v tem delu Evrope, po čemer lahko spoznamo, da je prof. Dami strokovnjak za ta jezikovna vprašanja in za nastanek in zgodovino teh jezikov. Omeni tudi, da so imeli Beneški Slovenci ob koncu preteklega stoletja »svojega preroka in svojega pesnika« — župnika Ivana Trinka. Mimogrede pove, da je zvedel l. 1919, ko je bil pri vojaki v Attimsu, od svoje gospodinje, da mora govoriti slovensko, da se lahko pomeni s svojimi kupci iz bližnje

Pripomba na robu

SLOVENŠČINA IN HOKEJ

Zelo ugodno je odjeknilo v zavedni slovenski javnosti, da je bila slovenščina pri 32. hokejskem prvenstvu v Ljubljani v polni meri spoštovana kot uradni jezik, poleg angleščine, kar so številni slovenski komentatorji tudi poudarili, vendar se premalo. To je bila namreč ena izmed prvih velikih mednarodnih prireditvev, na kateri je slovenščina zares prišla do veljave kot uradni jezik. To je nedvomno povzdignilo ugled prireditve v slovenski javnosti in jo napravilo še bolj priljubljeno, zelo ugodno pa je odmevalo zlasti med nami v zamejstvu, ki se moramo tudi sami stalno potegovati za ugled slovenščine v javnih zadevah.

Tisoči tujcev so na svetovnem hokejskem prvenstvu prvič prišli v »dotik« s slovenščino in doželi njen zvok. Tako je prav: tudi slovenščina se mora vedno pogosteje in vedno bolj vključevati v zbor jezikov enakopravnih evropskih narodov. Priznanje tistim, ki so ji pripomogli do te veljave na svetovnem prvenstvu in na letakih in značkah, ki so šli po vsem svetu, kjer ljubijo hokej in zimske športe.

vasi na višinah, Forame, in da je šla zato celo za učiteljico otroškega vrta v Sv. Peter Slovenov, za otroke prvega razreda. Takrat je potekala meja med furlanščino in slovenščino še točno po robu višavja. Kaj je ostalo od nje zdaj, petdeset let pozneje? Le končnice imen na **il**, **ic** in **ig** — pravi prof. Dami — a vedno več jih je na nagrobnih spomenikih, kajti mlada generacija je v celoti potujčena in to bolj poitalijančena kot pofurlančena. Kvečjemu da so mu lahko tu pa tam še pokazali kak star slovenski katekizem. Omeni tudi, da Slovenci videmske pokrajine ne uživajo nikakih manjšinskih pravic kot Slovenci na Goriškem in Tržaškem. Videl pa je nešteto avtomobilov s švicarskimi tablicami, s katerimi se vozijo na obisk v domovino izseljenci iz tega dela Furlanije, ki delajo v Švici.

Prof. Dami konča svoj članek z besedami, da ljubi »skrivnosti meja«, in poudari, kako tihi so ljudje v tem koncu sveta, v nasprotju s hrupnimi italijanskimi množicami; s skoraj pesniškimi besedami prikaže na koncu lepoto teh krajev nad Čedadom in njihovo milino v poletnem mraku.

Štirinajst dnevnika »La Voix d'Alsace-Lorraine« je sicer glasilo nemške manjšine v Franciji, vendar bi ga lahko označili za glasilo vseh evropskih in tudi neevropskih manjšin. Redno prinaša poročila o življenju in položaju manjšin in majhnih etničnih skupin ter o njihovem boju za obstanek. Iz tega lista si lahko ustvari bravec jasno in realistično predstavo, v kakšnih razmerah

žive danes npr. Bretonci, Baski in ostanki flamske manjšine v Franciji, Katalonci in Baski v Spaniji, Frizi na Holandskem, Kurdi, Martiničani v Karaibskem morju, Kelti v Walesu, Skoti in drugi. Večkrat poroča tudi o slovenskih manjšinah v Italiji in v Avstriji.

List se naroča na naslov: 25, r. de la Fidélité — 68 Mulhouse, France.

Novice po svetu

V Beogradu je umrl v soboto po dolgi bolezni Dušan Kveder, jugoslovanski veleposlanik v Londonu in nekdanji poveljnik glavnega stana slovenske partizanske vojske. Zaro z njegovim pepelom so položili v torek na grobnico ob spomeniku ljudskih herojev v Ljubljani.

Kar je bilo pričakovati, se je zgodilo. Sukarno je moral izročiti vso oblast ministru za vojsko generalu Suhartu, sam pa je ostal le še po imenu predsednik republike. Toda širi se glas, da je v resnici v hišnem zaporu. Razni ministri, med njimi bivši filokitajski zunanji minister Subandrio, pa so za rešetkami.

Predsednik jugoslovanske zvezne vlade Petar Stambolić je odpotoval z delegacijo strokovnjakov na obisk v Indijo, kjer je imel posvetovanja z ministrsko predsednico Indiro Gandhi in si ogledal razne indijske dežele. Njegovemu obisku pripisujejo precejšen politični pomen, glede na trenutni položaj na svetu.

De Gaullov nacionalizem

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tisti, ki skušajo globlje analizirati svetovni položaj, morajo priti do nedvomne ugotovitve, da je današnja svetovna stabilnost (ki je seveda še vse kaj drugega kot pravi mir) dejansko posledica ravnovesja vojaških sil med Vzhodom in Zahodom, in vsako porušenje tega vojaškega in političnega ravnovesja ima lahko usodne posledice.

Obstoja stvarna nevarnost, da bi francoski nacionalizem posredno sprožil val nemškega nacionalizma, kar bi položaj v Evropi in svetu še mnogo bolj kompliciralo in ga napravilo še nevarnejšega. V Nemčiji doraščajo nove generacije, ki ne nosijo v sebi občutka krivde za tisto, kar je storil Hitler s svojimi tolpami SS-ovcev. Te nove generacije zato tudi ne morejo razumeti, zakaj bi morala biti Nemčija še naprej kaznovana za Hitlerjeva dejanja s stalno razdelitvijo in zasedbo po tujih četah.

TUDI NEVARNOST NEMŠKEGA NACIONALIZMA

Nemški nacionalizem lahko izbruhne nekega dne kot vulkan, iz čisto upravičenega občutka nacionalnega ponosa in iz zahteve po združitvi Nemčije in po njenem ravnopravnem položaju v svetu, pa tudi iz občutka, da sta doživela čustvo zahodne vzajemnosti in gibanje za evropsko združitve neuspeh, kot bi se zdelo po De Gaullovm ravnanju v zadnjem času. Sovjetska zveza, ki si zdaj mane roke nad ravnanjem Francije, pa bi mogla ostati ob takem nacionalističnem prevratu v nemški politiki z grenkim okusom v ustih in s spoznanjem, da se

je prepozno zavedla nevarnosti. Vse skupaj se končno lahko obrne proti njej, kakor se je že obrnilo v Hitlerjevem primeru. Znano je namreč, da je tudi Stalin sklenil s Hitlerjem pakt, da ga je vzpod udil v njegovih nastopih proti Zahodu, in se je muzal nad svojo bistrumnostjo, s katero je dozdevno zapletel Hitlerja in Zahod v boj, v katerem naj bi se medsebojno odločilno oslabil. Toda prišel je junij 1941 in takrat se je pokazalo, da Stalinova politika le ni bila tako bistrumna in da se je veselil zaman.

SVET NE PRENESE PUSTOLOVŠČIN

Današnji svetovni položaj je preveč delikaten, da bi prenesel pustolovščine. Tem manj take nepremišljene in kratkovidne odločitve, kot jih stresa iz rokava De Gaulle in to zlasti zdaj, ko je jasno, da bo moral zaradi starosti prej ali slej, vsekakor pa ne v predolgem času, prepustiti oblast v Franciji drugim in potem, ko je doživel pri volitvah v decembru jasn dokaz, da večina Francozov le ni navdušena nad njegovo politiko.

Morda je ravno starost kriva, da svojih odločitev ne more več temeljito pretehtati, morda tudi njegova prevelika samozavest, ki bi jo mogli imenovati že egocentrizem. Zdaj se očitno tudi maščuje za dozdevna ponižanja, ki jih je doživljal med zadnjo vojno od Churchilla in Združenih držav, ker ga baje niso dovolj upoštevali in smatrali za enakopravnega »tretjega« v zahodnem taboru. Toda to maščevanje je močno zakasnelo in velja pravzaprav mrtvim. Dokazuje pa, da živi mož bolj v preteklosti kot v sedanjosti.

I Tržaškega

Debata o narodnih pravicah

Znani pater Mario Castelli, glavni urednik revije »Aggiornamenti sociali«, je predaval 10. t. m. v palači Diana na trgu San Giovanni o »Pravicah narodov in o potrebi po miru«. Predavanje je bilo pod okriljem Krožka za socialne študije »Toniolo«.

Na predavanje je bila pismeno povabljena tudi skupina slovenskih intelektualcev v Trstu, ki so se povabili radi odzvali, tudi zato, ker je vprašanje, ki ga je obravnaval predavatelj, glede na slovenske razmere še posebno zanimivo. Navzoči pa so bili tudi številni najuglednejši predstavniki italijanskih katoliških intelektualcev v Trstu.

P. Castelli je v daljšem in zanimivem predavanju orisal svoje pojmovanje narodnih pravic in pravic narodnih manjšin v smislu krščanske etike in krščanskega pojmovanja narodnosti, posebno še v duhu zadnjega vesoljnega cerkvenega zbora, in skušal pri tem tudi podati definicijo naroda in narodnih manjšin. Naglašal je pravico vsakega

Nabrežina:

OBCNI ZBOR PROSVETNEGA DRUSTVA

V nedeljo, 13. t. m., je imelo Prosvetno društvo »Igo Gruden« iz Nabrežine svoj občni zbor. Na tem občnem zboru, ki bi vsekakor moral biti bolj obiskan, je predsednik poročal o društvenem delovanju v preteklem letu. Iz poročila je razvidno, da je prosvetna dejavnost v Nabrežini, po več letih mrtvila ponovno zaživela. Živačna diskusija se je potem razvila glede na obliko, ki naj bi jo zavzela športna dejavnost članov prosvetnega društva. Ali naj bi bila ta športna dejavnost z ozirom na vpis v ustanovo »Coni« vključena v Prosvetno društvo ali naj bi se zato ustanovil samostojen organizem. Ker med člani ni prišlo do razčlenjenosti v tej zadevi, je občni zbor sklenil, da se bo to vprašanje ponovno in temeljito preučilo, nakar bi se zavzelo najbolj primerno in ustrezno stališče.

Pri reševanju tega problema je umestno naglasiti, da se morajo vsi prizadeti zavežati, da športno delovanje, pa naj se izvaja v kakršnikoli obliki, ne sme podcenjevati ali prejudicirati prosvetnega dela tega društva, ki ima prvenstveno vlogo in ki je prav zaradi našega izredno izpostavljenega področja posebno poklicano, da dvigne pri naših ljudeh kulturno raven in vzporedno s tem tudi narodno zavest do najvišje mere.

Tudi pri nas slovenska maša

Po več kot enem letu zakasnitve, ko je bila namreč izdana za nas zelo važna koncilska konstitucija o liturgičnih spremembah, smo vendarle prišli do svoje slovenske maše. V nedeljo smo imeli ta prvi obred v slovenskem jeziku in ta dogodek nas je tembolj navdušil, ker je povsod drugod po naših krajih bil vpeljan v bogoslužju slovenski jezik. Ko se veselimo te pridobitve, si še želimo, da bi se za slovenske vernike z ozirom na njihovo število vpeljali dve slovenski maši namesto ene same.

S. K.

naroda do lastne narodne individualnosti in nujnost enakopravnega sožitja med narodi, pri čemer pa je tudi poudarjal tezo, da se boj za narodne pravice ne sme nikoli izroditi v kršenje miru, ki ga je ponovno označil za najvišjo dobroto.

Ta njegova izjava je vzbudila nekoliko začudenja v tistih, ki vidijo najvišjo dobroto v pravičnosti. Toda debato so povzročile predvsem njegove definicije narodnosti in narodnih pravic. Opaziti je namreč bilo, da razpolaga pater Castelli z nenavadno velikim in globokim znanjem o vprašanih, ki jih je obravnaval, toda to znanje je skoraj izključno teoretično. Ne pozna pa praktičnih problemov. Tako so se zdele raznim diskutantom njegove teze nekoliko neživljenjske in celo absurdne, npr. ko je trdil, da južnotirolska manjšina ne pripada nobeni določeni narodnosti in da zato nima matične države, h kateri bi se mogla priključiti, ali ko je proglasil po logiki svojih argumentov, italijansko manjšino v Jugoslaviji za del jugoslovanskega ljudstva, za Italijane pa samo tiste, ki so se izselili v Italijo; ista logika naj bi seveda veljala za slovensko manjšino v Italiji. Videti pa je bilo, da je to trdil z vso iskreno prepričanostjo človeka, ki misli, da je z razmišljanjem in s pomočjo knjig in enciklik ter sklepov koncilov razrešil vse nejasnosti glede teh zamotanih problemov, tako da se je skoraj čudil, ko so po koncu predavanja vstali razni ugledni intelektualci, med njimi urednik revije »Most«, Aleš Lokar, in ugovarjali njegovim tezam ali v vljudni obliki polemizirali z njimi. Tako so dali svoje pripombe k predavanju med drugimi župan Franzil, dr. Botteri, dr. Rinaldi, don Cosulich in še nekateri drugi, ki so prikazali problemi narodnosti in manjšin v precej bolj realistični luči. Osvetlili so problem z raznih platí, tako da je bila debata prav živa in zanimiva.

Senzacionalno je odjeknila zlasti izjava dr. Rinaldija, ki je pobijal predavateljevo tezo, da je samoodločba manjšin nemogoča, ter je dejal, da ne vidi razloga, zakaj bi bila samoodločba nemogoča pri manjšini, ki strnjeno živi na svojem etničnem ozemlju, ki se drži ozemlja matičnega naroda. To je bila zelo pogumna in zelo poštena izjava, ki je pomenila nekaj — skoraj bi rekli — absolutno novega v dosedanjem razpravljanju o takih problemih. Služi lahko za dokaz, da si vendarle utira pot logično in dosledno pojmovanje pravice do samoodločbe. Seveda pa bi morala ta pravica veljati za vse.

Treba je priznati, da je bila debata, ki jo je sprožilo predavanje patra Castellija, na visoki ravni in izredno pošteno in odkrito, tako da je bilo tudi resnično oplajajoče. Predvsem pa je pokazalo, da so predavanja o teh problemih in javne debate o njih zelo potrebne, ker le tako pride do osvetlitve teh problemov in do njihovega večjega razumevanja, s čimer pa se ustvarjajo možnosti za njihovo bolj konkretno in pravičnejše reševanje.

S predavanja in z debate po njem smo odhajali z zavestjo, da bi morali tudi slovenski intelektualci, ki so nam ti problemi

bolj domači, mnogo več storiti tudi v mednarodnem okviru, da seznanimo javnost z njimi in jih tako pomagamo reševati.

SMRT OBCINSKEGA ODBORNIKA

Po kratki, a hudi bolezni je v ponedeljek v tržaški bolnišnici umrl občinski odbornik Sergio Bandini. Bil mu je 56 let. V Nabrežini je živel od leta 1938 in bil ves čas ravnatelj kamnoloma Montecatini. Od leta 1949, ko je bil prvič izvoljen v občinski svet, je do zadnjih dni svojega življenja sodeloval pri občinski upravi. V zadnjem času je bil odbornik za turizem in šport. Pripadal je krščanskodemokratski stranki.

Pokopali so ga v sredo na pokopališču v Nabrežini. Ob odprtem grobu se je od svojega sodelavca poslovil župan D. Legiša, ki se mu je med drugim zahvalil za vse, kar je dobrega naredil za občino. K zadnjemu počitku ga je spremila velika množica, med katerimi so poleg občinskih svetovalcev bili tudi mnogi politični predstavniki iz Trsta.

Beneška Slovenija

Cedad:

MUZEJI — ZIMA

Spomeniško varstvo in ravnatelj čedajskega državnega muzeja prof. Mutinelli pripravljata poseben »teden starega Čedada«. Prikazane bodo v slikah in risbah stare in nove izkopenine nekdanje langobardske prestolnice, ki privablja vedno več inozemskih turistov. Kot uvod v muzejski teden je imel ravnatelj Mutinelli v Rimu pred izbranim občinstvom predavanje s filmom o starem Čedadu.

Vsa čedajska okolica se nahaja že od petka v prvi zimi. Ponoči je še v torek kazal toplomer štiri pod ničlo, v nadiških dolinah pa celo sedem. Matajur je ves bel. Pritoki Nadiže, posebno hudournik Malina, so zaradi deževja močno narastli. Hud mrzaj je spravljal v doline tudi zverjad. Pod Staro gorjo so se pojavila krdela divjih prašičev, ki pa k sreči še ne morejo dosti škoditi na polju.

Matajur:

TURISTIČNO SREDIŠČE

Za beneško-slovenske gorske kraje se zdi, da ni druge gospodarske razvojne poti kot živinoreja in turizem. Od nove dežele si tudi naši ljudje marsikaj obetajo, čeprav se vsi načrti le počasi izvajajo. V zadnjem času se mnogo govori o velikih turističnih napravah na sovodenjskem pobočju Matajurja. Seveda, o bodočih. V lepih mapah so pripravljene načrti o cesti, ki bo šla iz vasi Matajur do Ložca; druga pa iz Matajurja v Mersin in Nadiško dolino. S prvo bi bila povezana krožna cesta Matajur-Mašeri-Sovodnje. Računajo, da bosta ti cesti zgrajeni v dveh letih.

Slika za prihodnost je pa še lepša. Pravijo, da bo že letos napravljena cesta iz Matajurja do snežišč pod vrhom gore. Turistične oblasti nameravajo zgraditi tudi dve vlečnici za smučarske športnike naravnost do vrha Matajurja.

Središče novega zimsko športnega okraja bo po načrtu velik moderen hotel z napravami za najbolj razvajene turiste. Okrog njega pa bodo postavili kar nekaj vasic lesenih hišic za tedenski oddih. Vseh bo menda okrog 100. Nekatere bodo prave vile, ki se bodo oddajale v najem. Celotno turistič-

Z OBČINSKE SEJE

V ponedeljek je imel mestni občinski odbor svojo običajno tedensko sejo. V začetku je poročal župan Martina o sestanku v Ljubljani. Na povabilo inž. Tepine, predsednika občinskega zbora, je šel v soboto naš župan s soprogo tja na prijateljski obisk in je tudi prisostvoval mednarodnim hokejskim tekam v Ljubljani.

Srečal se je tudi s celovškim županom Ausserwinklerjem. Vsi trije župani so imeli razgovore o prijateljskih stikih med Gorico, Ljubljano in Celovcem.

Občinski odborniki so na seji razpravljali o obnovi prostega užitninskega pasa. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje municipalizacije mestnega avtobusnega prometa. Posebna komisija bo to zadevo preučila; čudno, da je že ni.

Na predlog odbornika za mestne davke se bo povišala osnovna neobdavčljiva vsota družinskega davka. Odbornikom za javna dela je dal v pretres več vprašanj iz svojega delokroga, izboljšanje mestne raz-

- Hanalska dolina

no naselje bo pripravno tudi za poletne počitnice.

Veliko vprašanje pa je, ali bodo imeli tudi domačini kake koristi od vsega tega. Ljudje upajo, da bodo vsaj pri začetnih delih dobili kaj zasluzka, čeprav se bodo pozneje okoriščale z matajurskim mestecem kake tuje delniške družbe.

Zabnice:

STRAŠNA NESREČA

V torek okrog ene ure po polnoči se je pripetila sredi Zabnic strašna nesreča, ki je uničila hišo in družino vaščana Franca Eratha. Po ozki cesti skozi vas je dirjal avstrijski tovornjak - cisterna, poln nafte, proti Trbižu. Blizu Schojerjeve trgovine se je šofer skušal izogniti drugemu tovornjaku, ki je prihajal iz Trbiža. Pri srečanju je šofer avtocisterne zavozil preveč na desno in je trčil z vso silo v steno Erathove hiše. Predrl je zid, debel 70 centimetrov, streha se je udrila in na mah je bila vsa hiša kup razvalin, prednji del tovornjaka pa ves razbit.

Močan pok in oglušujoče padanje ruševin je dvignilo vse prebivavce iz postelj. Ko so pritekli na kraj nesreče, se jim je pokazal strahovit prizor. Brž so pritekli gasilci, orožniki in vojaki iz Trbiža, ki so začeli razkopavati kup ruševin. Na dan so privlekli prvo žrtev, 44-letnega hišnega gospodarja Franca Eratha. Čez pol ure tudi njegovo ženo Marijo in šele proti jutru triletno hčerko Gabrijelo. Vsi so spali v isti sobi. Ruševine so jih zmečkale do smrti. Od vse družine je ostala le dveletna hčerkica, ki leži že 15 dni bolna v videmski bolnišnici.

Iz razbite avtocisterne so reševalci izvlekli mrtvega šoferja Buchackerja s Koroškega. Njegov brat, ki je spal v mreži nad šoferjem, je pa hudo ranjen. Spravili so ga v huminsko bolnišnico, pa imajo malo upanja, da bi ga rešili. K sreči se ni vnela nafta na tovornjaku, sicer bi bilo vse središče Zabnic v veliki nevarnosti.

Štirje mrtvi, eden hudo ranjen, osirotela hčerkica, porušen dom, to so posledice te nenavadne nesreče, katere je delno kriva tudi ozka in vijugasta glavna cesta skozi Zabnice.

svetljave, ureditev prostora pri tržnici in tudi za primerno uredbo prostora okoli cerkve svetega Ivana. Te odločitve so posebno veseli slovenski verniki, ki vedno — bolj pogosto obiskujejo pobožnosti pri Svetem Ivanu. Pripominjamo, da je bilo v starih časih okrog te cerkve mestno pokopališče. »Zagrad« je seveda segal do ceste. Tam je bil pokopan leta 1713 tudi Laharnar, eden izmed na smrt obsojenih kmečkih puntarjev.

Odborniki so tudi oklenili, naj se za pektek skliče seja občinskega sveta.

»SVETI JELER«

V sredo je obhajalo goriško mesto god svojih nebeških patronov Hilarija in Tacijana. Po starem je bil to velik praznik in prvi pomladanski »semenj svetega Jelerja«. Na ta dan so pripeljali kmetje zlasti iz Gorpolne vozove semenskega krompirja, repe in zelja za kisanje, prva semena, z Banjške planote srpe in kose, z Vipavske in Brd pa leseno kmečko orodje. Vozovi so stali drug ob drugem od Katarinija do Korna in od trga svetega Antona ali »starega placa« do Travnika. Sejem je bil izredno živ, kupčija je tekla. Bric in vipavec po vseh krčmah pa še bolj. Bil je pravi kmečki pomladanski sejem. Goriški trgovci so za Jelerja prodali vse klobuke in obuvalo.

Danes je ta starodavni praznik ostal le še v stolnici, na koledarju in pa v praznih učilnicah, ker imajo učenci pouka prosti dan. O sejmu in o kakem kupčevanju pa ni več ne duha ne sluha.

OBMEJNI PREHODI

Temu ali onemu izmed bravcev se bo morda zdelo odveč vedno ponavljajoče se naštevanje, koliko oseb je šlo čez mejo s prepustnicami in drugačnimi potnimi dovoljenji. Vendar kaže število prehodov kot kak barometer, kako se odvijajo gospodarski in tudi psihološki odnosi med obmejnimi prebivalstvom.

Kazalo je, da bo število prehodov zaradi zadnjih valutnih in gospodarskih sprememb nekoliko upadlo. Zgodilo se je pa prav nasprotno. V februarju so zaznamovali na goriških blokkih nekaj nad 377 tisoč prehodov, to je 47 tisoč prehodov v obe smeri več kot v januarju.

Osební promet preko obmejnih prehodov v Beneški Sloveniji se je pa nekoliko zmanjšal. Vzrok so pač zimski meseci in slabša prehodnost prometnih cest.

Doberdob:

PROTOSINKROTON

Že dve leti se razpravlja o zgradbi velikanskega jedrskega generatorja, ki naj bi proizvajal atomsko energijo v skalnem osrčju pod Doberdobom.

Evropsko središče za jedrsko raziskovanje je izbralo več krajev, kjer naj bi bile nameščene orjaške naprave. Samo premer glavnega generatorja bo meril dva kilometra in pol. Za vse naprave je pa potreben prostor dvajsetih kvadratnih kilometrov. Stroški so proračunani na 250 milijard lir. Dela bi bila končana v osmih ali devetih letih. Pri tem evropskem atomskem podjetju bo stalno zaposlenih najmanj 2500 uslužbencev. Če prištejemo še njih družinske

Iz Goriške

člane, bi nastalo okrog Doberdoba kar celo moderno mesto.

Rekli smo, bi nastalo, ker končna odločitev še ni padla. Deželne oblasti se zelo potegujejo za to, da bi zgradili protosinkroton na Doberdobski planoti, v upanju, da bo imela dežela od njega velikanske gospodarske dobičke. Izšla je že tudi posebna brošura z navedbo vseh geoloških raziskav, ki so izpadle v prid Doberdobu. Deželni predsednik Berzanti je že večkrat izjavil, da se bo dežela potegovala z vsemi silami za namestitev podjetja v naši pokrajini. Posebna mednarodna komisija bi morala priti že lani v septembru na kraj sam za končno odločitev. Minil pa je tudi drugi rok, december, in šele zdaj se spet govori, da bodo prišli tehnični izvedenci iz Ženeve zadnje dni tega meseca v Trst in Doberdob.

Takrat bo zrelo to vprašanje, ki je za nas velike važnosti ne samo iz tehničnega in gospodarskega vidika, marveč tudi glede spreminjanja etnične sestave naših krajev. In to tudi ni najmanj pomembno.

Vrh:

MNENJE OBČINARJEV

Na zadnji seji občinskega sveta v Sovodnjah so razpravljali naši zastopniki tudi o raznih zadevah, ki se tičejo Vrha. Gre še vedno za cesto z Vrha v Rubije. Stroške za njeno asfaltiranje je prevzela vojaška oblast. Dela so se že začela, a so spet prekinjena. Zastoj pa je odvisen od tehničnih razlogov, ker se mora zemlja nekoliko uleči, pa tudi slabo vreme je nagajalo. Upanje pa imamo, da se bomo poleti že vozili po novi cesti.

Drugo vprašanje pa je otroški vrtec, po katerem čutijo naše družine vedno večjo potrebo. Kaže, da ne bomo prišli tako kmalu do njega, ker je treba poprej urediti šolsko poslopje. Vemo, da si za stvar prizadevajo na županstvu, toda, brez zamere, še premalo.

VEČERI OB SREDAH

Včeraj zvečer se je predstavil goriškemu občinstvu v okviru večerov ob sredah goriški pesnik Filibert Benedetič. Govoril je o svoji prvi pesniški zbirki »Razpoke«, katero je ljubiteljem knjige tudi podpisoval.

Prihodnjo sredo, 23. marca, pa bo gostovalo namesto kulturnih večerov Slovensko gledališče iz Trsta. Gledališka člana Silvij Kobal in Edvard Martinuzzi bosta v dvorani izvajala prizore iz Bechettovega dela »Čakajoč na Godota«; Rado Nakrst pa iz »Poslednjega traku«.

ZANIMIVO PREDAVANJE

V nedeljo popoldne smo poslušali v Katiškem domu v Gorici izredno zanimivo predavanje. Govoril je prof. na papeški univerzi, dornberški rojak dr. Janez Vodopivec o zadnjem vatikanskem koncilu. Predavatelj, ki je tudi sam član koncilskega odbora za zedinjenje kristjanov, je v poljudni, a stvarni besedi povedal marsikatero zanimivost iz ozadja cerkvenega zbora. Poudaril je tudi navzočnost in zanimanje pravoslavnih opazovavcev iz Jugoslavije in angličanov iz Anglije.

Na koncu je odgovarjal na razna vprašanja glede komunizma, narodnih manjšin, ateizma

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Norčevanje iz stare slovenske ljudske noše

Vsakokrat, kadar prisostvujem kje kakšni folklorni prireditvi ali vidim sliko slovenskih ljudskih noš v časnikih, me zbode, ko ugotavljam, kako neresno jih vsi jemljejo, tako tisti, ki so oblečeni vanje, kot tudi prireditelji in javnost. Imam vtis, da pojmujejo mnogi Slovenci v matični domovini nekdanje stare ljudske noše za nekakšno pustno našemljenost in zato poudarjajo smešno plat ljudskih noš. To velja zlasti za moške noše. Najhuje pa me zbodeta v oči naslednji dve stvari:

Skoraj pri vsakem sprevodu ljudskih noš boste lahko videli skupino, ki tudi ob najlepšem soncu korakajo pod ogromnimi rdečimi dežniki. Za vsakega pametnega človeka je jasno, da niti stari Kranjci niti drugi Slovenci niso hodili v lepem vremenu pod dežnikom in ga najbrž niti niso nosili s seboj, kakor ga tudi mi ne nosimo, če sije sonce, saj bi vsakdo učinkoval smešno, kdor bi to delal. Zakaž naj bi torej razpenjali rdeč dežnik prav nad gorenjskimi ljudskimi nošami? Prav gotovo delajo to iz želje po našemljenosti in »špetaklu« in iz neresnega pojmovanja ljudske noše. Takim ljudem se zdi morda to zabavno, toda v resnih ljudeh, pri mladini in zlasti tudi pri tujcih pa vzbujajo take ljudske noše posmehovanje. Nedvomno dežuje na Koroškem ali na Tirolskem prav toliko kot na Gorenjskem, pa nismo še nikoli videli, da bi hodile koroške ali tirolske skupine ljudskih noš pod rdečimi ali kakršnimi koli dežniki. Tujci si morajo pri tem gotovo misliti, da so bili naši predniki neresni in burkasti ljudje. Ali pa si mislijo to o nas...

Končno pa je tudi res, da dežnik ni del kake starodavne noše, ampak je sorazmerno moderna iznajdba ter že zaradi tega ne spada k ljudski noši. Potem bi lahko proglasili za slovensko ljudsko nošo tudi do vratu zapete bluze in ozka do pet segajoča krila, kot so jih nosile še naše matere ali babice do konca prve svetovne vojne, ali karkoli, kar so nosili ljudje pred leti. In ne morem si misliti, da so resni gorenjski možaki nekdanjih časov res štorkljali okrog z velikimi rdečimi dežniki pod pazduho. Taki dežniki bi spadali k večjemu k ženski ljudski noši (kadar dežuje), a ne k moški.

Kot so javili, je tudi slovenski PEN Klub protestiral proti obsodbi Sinjavskega in Daniela. Pred sovjetskimi veleposlaništvom v indijskem glavnem mestu Novem Delhiju pa je demonstriralo 800 študentov, ki so v zboru zahtevali izpustitev Sinjavskija in Daniela. Demonstracija pred poslopjem poslaništva je priredila »Mladinska organizacija za obrambo svobode v Aziji« (Youth Organisation for Defense of Asian Freedom).

Kulturne novice

V sredo, 23. marca bo v nizu razglabljanj o sodobnih vprašanih predaval v ulici Donizetti 3, prof. Alojz Rebula o temi: KRISTUS - BAJKA ALI ZGODOVINSKA RESNICA? Začetek ob 19.30.

Pesnik Jevgenij Jevtušenko, ki velja na splošno za zastavonoša mlade ruske pesniške generacije, ki je nekoliko uporniško navdihnjena, je bil izločen izmed kandidatov za Leninove nagrade.

Slavni avstrijski slikar Oskar Kokoschka je obhajal te dni svojo 80-letnico.

Svoj 83. rojstni dan je praznoval čil in zdrav najstarejši še živeči slovenski akademski slikar in ilustrator Maksim Gaspari.

Izšla je druga letošnja številka revije »Mladika«. Revija prinaša pestro vsebino in je obilno ilustrirana.

V Parizu je umrl surrealistični slikar Victor Brauner.

Skupina intelektualcev znane italijanske revije »Mulino« je poslala pismo zaradi obsodbe Sinjavskega in Daniela.

Znani ameriški režiser Martin Ritt, ki je snemal tudi v Sloveniji, bo posnel film »Hoods«, to bo film o mafiji. Glavno vlogo bo igral Kirk Douglas.

Umrl je irski pisatelj Frank O'Donovan. Star je bil 64 let. Njegove knjige so brali v vsem svetu, zlasti pa v Združenih državah.

V Varšavi je umrl znani poljski pisatelj Stanisław Cat-Mackiewicz. Med vojno je bil nekaj časa predsednik poljske begunske vlade.

Veliko nagrado na Mednarodnem filmskem festivalu v Mar del Plata so podelili češkemu filmu »Naj živi republika«, ki ga je režiral Karel Kachyna.

Druga stvar, ki ponižuje in smeši slovensko gorenjsko ljudsko nošo, je tisto pretirano razkazovanje spodnjih hlač. Poznam mnogo starih slik (litografij in fotografij) gorenjske moške noše in njenih opisov, npr. v raznih resnih publikacijah iz nekdanjih avstrijskih časov ali iz modernih časov, kot npr. v knjigi »Narodopisje Slovencev«, pa nikjer ni upodobljena gorenjska narodna noša tako, da bi moški nosili kratke hlače in nizke škornje, vmes pa razkazovali spodnje hlače (h kratkim hlačam!). To razodeva izredno slab okus, kot ga pač ne moremo pripisovati našim prednikom, pri katerih oblačila niso služila za šemljenje, ampak za oblačenje in varovanje pred mrazom, kot povsod po svetu, in so zato bila praktična. Tako šemljenje razodeva le slab okus današnje generacije. Vse resne etnografske študije o ljudskih nošah jasno navajajo, da so nosili Gorenjci visoke škornje, največkrat nad kolena, ali pa debele volnene nogavice. Prav tako ne spada k moški gorenjski noši ruta okrog vratu in tudi ne naččkane srajce s čipkami itd., kot jih nosijo zdaj h »gorenjskim« nošam.

Bogve, kdo je prvi prišel na misel, da je začel tako sramotiti slovensko ljudsko nošo in nas prikazovati v naših lastnih očeh in v očeh tujcev, ki radi gledajo folklorne prireditve in nastope, kot narod šem, brez okusa in brez spoštovanja do lastnih tradicij. Vsekakor nam je napravil s tem slabo uslugo. Dejstvo pa je, da so ga začeli mnogi posnemati, ker ljudje pač rajši posnemajo slabo kot dobro, in danes večini ljudi sploh še ni več znano, kakšne so v resnici slovenske in zlasti gorenjske ljudske noše, posebno moške.

B. J.

Tudi Slovenci in Poljaki so protestirali

Iz Varšave poročajo, da je tudi varšavski PEN klub pred kratkim v brzojavki na sovjetsko Zvezo književnikov protestiral proti moskovski obsodbi pisateljev Andreja Sinjavskega in Julija Daniela. Besedila protesta pa niso objavili.

Kot so javili, je tudi slovenski PEN Klub protestiral proti obsodbi Sinjavskega in Daniela.

Pred sovjetskimi veleposlaništvom v indijskem glavnem mestu Novem Delhiju pa je demonstriralo 800 študentov, ki so v zboru zahtevali izpustitev Sinjavskija in Daniela. Demonstracija pred poslopjem poslaništva je priredila »Mladinska organizacija za obrambo svobode v Aziji« (Youth Organisation for Defense of Asian Freedom).

SPACAL RAZSTAVLJA V TURINU

V novi »Martano galeriji« v Turinu so odprli te dni razstavo 50 del Lojzeta Spacala. Spacal je v tej turinski galeriji prvič razstavil tudi velike stenske panele, ki jih je izdelal za ladjo »Raffaello« in še za nekatere druge velike ladje, ki so jih zgradili v Združenih Jadranskih ladjedelnicah.

ARHEOLOG S TENKIM SLUHO

V Milanu je odkril arheolog Antonio Silvani temelje važne javne zgradbe iz časa rimskega cesarja Konstantina, namreč kopališča, ki je zdaj v sedanji ulici Brisa. Omenjeni arheolog je odkril ostanke kopališča čisto slučajno. Ko je šel po ulici, je slišal značilni udarec krampa ob izredno trd zid, kakršn je služil nekdanj za temelj važnim zgradbam rimskega časa. Arheolog je stopil na gračbšče, kjer so kopali jamo, in takoj ugotovil važno najdbo. Z deli so morali prenehati in tisto zemljišče je kupila milanska mestna občina, da bodo tam uredili arheološki park.

Take parke nameravajo urediti povsod v Milanu, kjer so že, ali pa še bodo odkrili kake važne razvaline iz rimskega časa. S tem bi radi rešili pred uničenjem tisto, kar je še ostalo iz tiste dobe. Podrli bodo tudi novo hišo, ki stoji na zemljišču, kjer še domnevajo del rimskega kopališča. Menijo, da gre za znamenite Herkulove terme, o katerih je pel pesnik Ausonij.

SLOVENSKA FILHARMONIJA GOSTUJE NA MADŽARSKEM

Orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane prireja koncerte na Madžarskem. 88-članski ansambel je že nastopil z zelo lepim uspehom v Budimpešti, na sporedu pa so še koncerti v Pecu, Szegedu, Szekesfehervaru in Keeskemetu, ponekod celo po dvakrat.

»ŽEPNE« PLOŠČE

Eno izmed novosti letošnje sezone v Italiji, kar zadeva gramofonske plošče, predstavljajo tako imenovane žepne plošče družbe Riffi-Record. Prodajali jih bodo v časopisnih kioskih, veleblagovnicah in drugod. Te plošče imajo premer 15 cm in so jih vrezali z novim tehničnim postopkom, ki zagotavlja odlično zvočnost.

Plošče so na 45 zavrtljajev in bodo razdeljene na serije raznih barv. Plošče lahke glasbe bodo rdeče, klasične glasbe modre, operne glasbe sinje, plošče ljudskih in domoljubnih pesmi bodo sinje-zelene, plošče otroških pesmi rožnate barve in posebne plošče zlate barve.

Razkril nam je zgodovino naše umetnosti

Za nedavno 80-letnico prof. Franceta Steléta, uglednega slovenskega umetnostnega zgodovinarja, je napisal njegov učenec, znani umetnostni zgodovinar in kritik Emilijan Cevc, v enega ljubljanskih dnevnikov članek, v katerem pravi med drugim:

»Pred pol stoletja je še veljala misel, da Slovenci nimamo svoje umetnosti, da smo bili do moderne samo pastorki pri tuji mizi. Dr. Stelétovo delo pa pomeni ne samo prelomnico v naši umetnostnozgodovinski stroki, ampak tudi prevrednotenje naše umetnostne preteklosti. Tudi v dneh, o katerih nam v literaturi baje le ljudska pesem in pripovedka, je odkril ustvarjalni genij našega človeka in zemlje s tako prepričljivo besedo, da

sugestivno začitimo moč, pomen in domačnost teh dobesedno na novo podarjenih umetnostnih zakladov.«

»Po Stelétovi zaslugi se je slovenska umetnost uvrstila kot posebna, sicer obrobna, pa prav zato vabljiva in kar nepogrešljiva umetnostna kultura v bogastvo svetovne umetnosti. Kajti njegovo obzorje — nadaljuje Emilijan Cevc — sega daleč čez domače meje in z izostrenim čutom zna zajeti tudi najbolj prikrita gibala svetovnih umetnostnih tokov, pa pri tem objektivno vrednotiti tako dosežke klasičnih stilnih vrhov kot prvinsko umetnostno izpoved anonimne ljudske umetnosti. Toda najljubši je Francetu Stelétu topli cvetnik slovenskega srednjeveškega slikarstva, v katerega je stopil že na svojih prvih znanstvenih poteh.«

GOSPODARSTVO

Znanost o učinku alkohola

Zagrizen abstinenc ali nasprotnik alkoholnih pijač bo trdil, da je uživanje alkohola vedno škodljivo. Prijatelj kozarca pa bo temu nasprotno in trdil, da škoduje samo pretirano visoka količina alkohola in da zmerna količina večkrat celo koristi. Kje je resnica?

Na to vprašanje so delno odgovorili razni znanstveniki s področja prehrane, ki so se nedavno zbrali v Milanu, v muzeju za znanost in tehniko. Na sestanku so vzeli v pretres samo ugotovitve, do katerih so prišli s poskusi v laboratorijih ali s skrbnimi kliničnimi opazovanji.

Poskusi z živalmi, ki so imele na razpolago različna hranila in med temi tudi alkohol, so pokazali, da imajo živali pri izbiri živil čut, ki jim ga človek lahko zavida. Če niso jedle, tudi alkohola niso pokusile. Privoščile so si ga samo v primeru, da so potrebovale sile za kakšen poseben podvig. Iz drugih poskusov z živalmi so ugotovili, da alkohol škoduje jetrom, ker se v njih prične kopičiti velike količine maščob. Ugotovili so tudi, da trpijo jetra v večji meri zaradi močnih likerjev kot zaradi etilnega alkohola, ki je v navadnem vinu. V močnih likerjih je namreč vse polno najrazličnejših strupenih snovi, od katerih so jih znanstveniki dosedaj ugotovili 38. Zanimivo je tudi dejstvo, ki ga je opazil prof. Trabucchi, da se živali z alkoholom sploh ne zastrupijo, če imajo na razpolago dovolj popolne hrane. V tem oziru so v hrani najvažnejše beljakovine (proteini); če je teh premalo, začne alkohol kmalu škodovati.

Poskusi z ljudmi so dokazali, da so zmerni količine alkohola koristne za prebavo.

OBRTNIKI V ITALIJI

8. marca so praznovali dvajsetletnico ustanovitve italijanske obrtniške zveze. V Italiji je zdaj milijon sto tisoč obrtniških podjetij. Od tega sektorja živi štiri milijone ljudi in vajencev je okrog 470 tisoč. Vseh vajencev raznih strok je v Italiji okrog 800 tisoč ter jih torej nad polovico odpade na obrtništvo.

Izvoz obrtniškega sektorja stalno narašča ter se je dvignil od 340 milijard lir v letu 1962 na 550 milijard v letu 1965.

Za obrtniška podjetja ostaja dalje pereče vprašanje kreditov. Blagajna za kreditiranje obrtniških podjetij je pomagala nad sto tisoč podjetjem z nakazili v znesku 278 milijard 421 milijonov lir.

Znano je, da alkohol vzpodbuja možgane k hitrejšemu mišljenju in odločevanju, da pospešuje izločanje želodčnih sokov in žolča, da omogoča prebavo nekaterih hranil, da vpliva na razširitev ožilja, da lajša dihanje in prežene strah. Dokazano je nadalje, da male količine alkohola razširijo žile koronarije (okoli srca), a nekoliko večje količine alkohola imajo prav nasproten učinek, ker dotične žile stisnejo.

Znanstveno še ni preučeno, kakšen vpliv imajo te ali druge vrste alkohola. Gotovo je le to, da je najbolj zdrav alkohol v navadnem zdravem vinu in v odcedkih grenkih zelišč. Živilski strokovnjaki pravijo, da so v vinu predvsem dragoceni vitamini, soli in kisline, v grenkih odcedkih pa zlasti lastnost vzpodbujanja k jedi. Znanstveno pa v tem oziru še ni nič ugotovljeno.

Popolnoma nerešeno je vprašanje, ali naj mladež uživa alkohol in v kakšni meri. Tu se križata francosko mnenje, ki je za uživanje v malih količinah, in mnenje skoraj vsega ostalega sveta, ki je proti.

Ameriške investicije v tujini

V kakšni meri je gospodarstvo Združenih držav povezano z gospodarstvom mnogih drugih držav svobodnega sveta, je razvidno iz nedavno objavljenih statističnih podatkov.

Ob koncu leta 1964 so znašale ameriške investicije v tujini skupno 44 milijard in 340 milijonov dolarjev. Od tega je odpadlo 13 milijard in 820 milijonov dolarjev na Kanado, 12 milijard in 70 milijonov na Evropo, 8 milijard in 930 milijonov na Latinsko Ameriko, 3 milijarde in 60 milijonov na Azijo in eno milijardo in 630 milijonov dolarjev na Afriko. Več kot tretjina ameriških investicij v Evropi odpade na Veliko Britanijo, sledita Zahodna Nemčija z 2 milijardama in 80 milijoni in Francija z eno milijardo in 440 milijoni.

Preseneti zlasti dejstvo, da je samo ena desetina teh ameriških kapitalov investiranih v Aziji in Afriki. Temu je predvsem vzrok nesigurnost tamkajšnjih investicij zaradi razlaščenja, prevratov in ker vidi nestrpnost nacionalizem afriških in azijskih političnih voditeljev in agitatorjev v takem investiranju po krivem poskus novega imperializma. Dejansko pa so take investicije iz tujine potrebne za gospodarski razvoj.

ATOMSKE ELEKTRARNE V ITALIJI

V začetku tega leta je v Italiji obratovalo 14 jedrskih reaktorjev. Nadaljnje reaktorje že projektirajo ali jih tudi že gradijo.

Med reaktorji, ki obratujejo, jih je enajst za raziskave. Pet jih pripada državnemu svetu za atomsko silo. Trije reaktorji so v električnih centralah družbe ENEL v Latini, Gariglianu in Trino Vercellesu. Ob koncu lanskega leta so napovedali gradnjo četrte elektrarne ter bi moral ENEL letos objaviti poziv za predložitev ponudb.

Lani so tudi dokončali študije glede naprav Rovi za razsoljevanje morske vode. Zdaj bodo preučili rentabilnost industrijske uporabe tega postopka.

Tudi v Sloveniji nameravajo zgraditi prvo atomsko elektrarno, ki naj bi pomagala odpraviti sedanje težave z električno silo.

JUGOSLAVIJA V GATT

Pretekli teden je odpotovalo v Zenevo jugoslovansko odposlanstvo na zaključna pogajanja, po katerih bo Jugoslavija v kratkem postala polnopravna članica GATT-a, to je mednarodnega sporazuma o trgovini in carinah.

Tajništvo GATT-a je pozvalo države članice, naj do 10. marca predložijo morebitne zahteve za carinske olajšave v izmenjavah z Jugoslavijo. Po dosedanjih poročilih je takšne zahteve predložilo deset držav.

Neodvisne države razpolagajo danes z dovolj moči, da preprečijo kolonialistično izkoriščanje. Za to so tu tudi Združeni narodi in njihova komisija proti kolonializmu.

—0—

MOTORIZACIJA V ZAHODNI NEMČIJI

Zahodna Nemčija je glede na svoj teritorialni obseg najbolj motorizirana država na svetu. V Nemčiji namreč odpade na en kilometer cest več avtomobilov in drugih tovornih vozil kakor v katerikoli drugi državi sveta. Po zahodnonemških cestah kroži zdaj nad 13 milijonov avtomobilov. Računajo, da bo že v bližnji bodočnosti prišel en avto na dva prebivavca, enako kot v Združenih državah, ki pa imajo več kot dvajsetkrat večje ozemlje.

Lani je bilo vpisanih v Zahodni Nemčiji 1 milijon 610 tisoč novih avtomobilov, od teh pa jih je samo pol milijona nadomestilo izrabljene avtomobile.

VRATUŠA O JUGOSLOVANSKI GOSPODARSKI REFORMI

Ravnatelj Zavoda za socialne vede v Beogradu Vratuša je v Rimu predaval o jugoslovanski gospodarski reformi ter ga je občinstvu predstavil rektor rimskega vseučilišča Papi.

Vratuša je izjavil, da se je gospodarska reforma v Jugoslaviji v prvih sedmih mesecih ugodno razvijala ter so se že pokazali prvi uspehi na področju stabilizacije gospodarstva, cen in dinarja ter v zunanji trgovini in v povečanju materialnih osnov samoupravljanja.

Reforma — je pojasnil Vratuša — je bila potrebna zaradi neravnovesij, ki so nastala zaradi prenapetosti industrializacije, zaradi premajhne delovne storilnosti ter zaradi slabe povezave jugoslovanskega gospodarstva s svetovnim tržiščem.

Cena govedine v državah EGS se bo dvignila

Ministrski svet Evropske gospodarske skupnosti je na zasedanju v Bruslju odobril nove cene za kmetijske pridelke. Določil je zlasti cene za mleko ter goveje in telečje meso za prihodnjo sezono, ki se bo pričela prvega aprila.

Takoimenovane »škarje cen na debelo« znašajo za mleko od 53,91 lire do 64,27 lire za liter. To pomeni, da Italija, Belgija, Luksemburg in Nemčija cen ne bodo spremenile, medtem ko jih bosta morali Holandija in Francija nekoliko dvigniti. »Škarje« cen

govejega mesa se raztegajo od 37 tisoč 813 lir do 40 tisoč 156 lir za stot žive teže. Iz tega sledi, da se bo govedina povsod nekoliko podražila. S 1. julijem prihodnjega leta bodo v vsej Evropski gospodarski skupnosti pričele veljati enotne cene.

Zadnji ukrepi bodo povečali živinorejo, glede katere ima Skupnost še primanjkljaj, a po drugi strani bodo povečale tudi proizvodnjo mleka, katerega pa ima Evropska gospodarska skupnost že preveč.

SENDOMIRSKI SAMOSTAN

FRANZ GRILLPARZER

□ 3 □

Prevedel in priredil F. J.

Črni kodri so ji obdajali čelo, ji padali na tihnik in povečali z enako črnimi trepalnicami edinstveno lepoto sijočih sinjih oči. Imela je mesnate in skoraj preveč rdeče ustnice, toda lepota ust je bila popolna, in jamice na bradi in licih, pa lepo čelo in nos so dopolnjevali izrazito ljubkost njene glavice ter vse njene tenke in vendar polne postave; revna obleka je lepoto njenega telesa bolj poudarjala kot prikrivala. Vi o tem ničesar ne veste, moj vitez malteškega reda, kaj? Toda stari menih je ob spominu na to še enkrat izgubil glavo! Dajte mi še piti!... Tako, zdaj lahko nadaljujem.

Grof je bil tako prevzet od prikazni tiste deklice, da niti ni opazil bednega starca, ki je ležal v kotu revne kamre na ležišču iz napol zgnite slame, pokrit s cunjami in z glavo oprto na sedlo, ki je služilo za zglobovje. Starac je dvignil roko s cunj in vprašal s čisto tihim glasom:

»Si ti, Helga? Koga si pripeljala?«

»To je tisti nesrečnež,« je rekla deklica in se obrnila k Staršenskemu. »Zaradi njega in iz skrajne potrebe sem zaprosila za vaše sočutje. To je moj oče, plemič starega rodu in plemstva, ki ga je preganjanje spravilo tako daleč.«

Po teh besedah je počepnila k starčevemu ležišču in skušala popraviti cunje, s katerimi

da bi poskusila to po bolj tveganih poteh. Grof je vse to vedel, toda tu je šlo za omiljenje resnične bede in razen tega je bil to oče te prelepe deklice. Dal ga je prenesti v dostojno stanovanje in preskrbel njemu in hčerki vse potrebno. Zastavil je ves svoj vpliv in tudi ni varčeval z denarjem, da je dobil starosta povrnjeno svojo funkcijo in da so mu vrnili zaplenjeno posest. Trudil se je tudi, da bi se smela starostna sinova s svojimi pajdaši vrniti iz pregnanstva. In res jim je bilo oproščeno. Toda večina izmed njih je v svoji lahkomišelnosti že stopila v tujo službo. Samo Laščekova sinova in neki njen daljni sorodnik po imenu Oginski so izkoristili pomilostitev, ki je bila dosežena s takim trudom. Vsak dan so pričakovali njihovo vrnitev.

Toda s tem, da je dobil starosta Lašček vrnjene svoje posesti, se položaj zanj ni tako izboljšal, kot je bilo pričakovati. Vsak dan so se javljali novi upniki in dolgovi so daleč presežali vrednost nepremičnin. Staršenski je pomagal in plačeval ter zastavil v ta namen celo del svojih posesti, vendar je mogel rešiti samo majhen del posesti Laščekove družine, kot jamstvo za bodočnost.

Več sreče pa je imel, kot je kazalo, pri osvajanju Helginega srca. Ko sta se prvič srečala, potem ko je bila spet oblečena v dostojno obleko, je planila k njemu in poljub njenih vročih ustnic, ki ga je dolgo pomnil, ga je poplačal za njegovo pomoč in skrb. Toda ta prvi poljub je ostal zaenkrat tudi zadnji. Vendar je grof lahko upal, da dekličino srce ni čisto brezbrizno do njega. De-

klica je rada bila v njegovi družbi in se je zdela potrta, kadar ga ni bilo. Pogosto je opazil, kako ga zamišljeno gleda, in samo s tem, da je hitro odmaknil roko, je včasih preprečil, da mu je ni poljubila. Bil je poln lepih upov.

Toda nenadno se je položaj spremil. Deklica je postala otožna in zamišljena. Medtem ko se je prej rada zabavala in lepo oblačila, se je začela zdaj izogibati njegove družbe, in neredko je opazil, da ima solzne oči. Opazil je tudi, da jo je oče včasih strogo gledal, in takrat se je nalašč delala vesela, da bi prikrija svojo tajno bolečino. Nekeč je presenetil starosta, ko je precej grobo zmerjal hčerko, in tedaj je sklenil, da bo napravil konec temu mučnemu stanju in jo hitro zaprosil za roko.

(Dalje)

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V MALI DVORANI KULTURNEGA DOMA

V petek, 18. t. m. ob 21. uri

Samuel Beckett

ČAKAJOČ NA GODOTA

IN

»POSLEDNJI TRAK«

V VELIKI DVORANI KULTURNEGA DOMA

V soboto, 19. t. m. ob 16. uri in

v nedeljo, 20. t. m. ob 16. uri

JOSIP TAVCAR

MRTVI KANARCEK

TRAGIČNA FANTAZIJA V DVEH DELIH

GOSTOVANJA:

V sredo, 23. marca ob 20.30 v Gorici — dvorana »Simon Gregorčič«. V četrtek, 24. marca ob 20.30 v Sv. Križu — dvorana Ljudskega doma

Samuel Beckett

ČAKAJOČ NA GODOTA

in

POSLEDNJI TRAK

GLASBENA MATICA — TRST

V NEDELJO, 27. MARCA, OB 17. URI
V KULTURNEM DOMU

Koncert operne glasbe

s sodelovanjem prvakov ljubljanske Opere: Nada Vidmarjeva (sopran), Rudolf Francel (tenor) in Ladko Korosec (bas).

Orkester Glasbene Matice — dirigent
OSKAR KJUDER

Rzervacija in prodaja vstopnic od četrta, 24. t. m. dalje v Tržaški knjigarni, ul. sv. Frančišak 20, tel. 61-792, ter eno pred pričetkom koncerta.

je bil pokrit, da bi vsaj na zunaj napravljalo bolj čeden in urejen vtis.

Grof se je približal in zvedel vso zgodbo človeka, ki je ležal pred njim na podu in ki ni bil nihče drugi kot starosta Lašček. Skupaj s svojima dvema sinovoma se je dal zapeljati v politične zveze, ki jih je domovina obsodila, in ko so odkrili njegove načrte, so postavili njegova dva sinova in še nekaj drugih neprevidežev, ki so jima pomagali, izven zakona, očetu pa so zaplenili vse posesti, tako da je zapadel v revščino.

Komaj je Staršenski zaslišal Laščekovo ime, se je spomnil, da je bil nesrečnež nekaj tudi sam kriv svojega sedanjega stanja. Čeprav mu niso mogli dokazati direktnega sodelovanja pri naklepih njegovih sinov, je bil vendarle on tisti, ki je s svojo lahkomišelnostjo v mladosti in s svojim slabim gospodarstvom v zreli dobi povzročil, da je bilo sinovoma težko uresničiti njune ambicije po zakoniti poti, in tako sta zašla v skušnjava,

S Tržaškega

TRŽAŠKI ULICI POIMENOVANI PO JANEZU XXIII IN PESNIKU SABI

Tržaški občinski svet je na seji v torek, 15. t. m., sklenil poimenovati dosedanji Korzo Garibaldi po tržaškem pesniku Umberto Sabi. Pristojno ministrstvo je pred kratkim izdalo dovoljenje, da se ena izmed ulic ali trgov v Trstu poimenuje po tem pesniku, čeprav še ni poteklo 10 let od njegove smrti. Občinski svet je tudi sklenil zaprositi ministrstvo za enako dovoljenje, da bi nato smel poimenovati sedanji Largo Diaz po papežu Janezu XXIII.

RICMANJE

Na praznik svetega Jožefa, farnega zavetnika v Ricmanjih, bodo kot vsako leto obhajali v starodavni cerkvi razne pobožnosti.

Sporred je sledeči: na praznik bodo sveče maše ob 8. uri, ob 9.30, ob 11. slovesna maša, popoldne ob 15. uri govor, litanije in blagoslov, ob 17. uri večerna maša.

V nedeljo bo sledeči red: maša ob 8. in 11. uri, popoldanska služba božja pa ob 15. uri s križevim potom in blagoslovom.

DOBRO OBISKANO PREDAVANJE ZA MLADINO

V slovenskem kulturnem klubu v ulici Donizetti 3 je predavala gospa Ela Beličič o graditvi človekovega značaja. Predavanje je bilo namenjeno fantom in dekletom in je bilo izredno dobro obiskano, kar je znak, da mladina ni brezbrizna za taka predavanja, kot menijo nekateri.

PRIJAVE ZA TRŽAŠKI VELESEJEM

Za letošnji mednarodni velesejem v Trstu se je doslej prijavilo 11 držav: Avstrija, Brazilija, Camerun, Češkoslovaška, Ceylon, Slonokoščena obala, Gabon, Zahodna Nemčija, Jugoslavija, Poljska in Madžarska.

Letos bodo posebno pozornost posvetili lesu, kavi in bananam. 15. mednarodne razstave lesa se bo udeležilo vsaj sedem držav, zlasti Jugoslavija in Avstrija. Mednarodni dan kave bo letos drugič, a razstava banan prvič.

V Odrancih v Prekmurju se je podrla med gradnjo kupola vaške cerkve. Nesreča je zahtevala šest smrtnih žrtev med njimi je en otrok) in 15 hudo ranjenih. Vzrok: nestrokovnost. Dela je vodil — navaden zidar.

Na nepreglednem ovinku pri Žusterni med Koprom in Izolo je prišlo v nedeljo do strašne nesreče. V avtomobilu, ki je zdrknul v morje, so utonila štiri mlada dekleta. Dva fanta sta se rešila. Vračali so se s plesa.

Američanom se je le delno posrečil vesoljski poskus s kabino »Gemini 8«; astronauta Armstrong in Scott sta sicer ujela raketo »Ageno«, a sta se morala zaradi okvare takoj vrniti. Pristala sta na Tihem oceanu.

ŠPORTNI PREGLED

Po hokejskem slavlju v Ljubljani

V nedeljo se je končalo v Ljubljani 32. svetovno prvenstvo v hokeju na ledu. Za zlato medaljo bi se bili morali udariti v zadnji tekmi moštvi Češkoslovaške in Sovjetske zveze. Češkoslovaška je imela pred to zadnjo tekmo točko več, ker je zmagala v vseh dotedanjih tekmah, medtem ko je igrala Sovjetska zveza v eni tekmi — s Švedsko — neodločeno. Zato je imela Češkoslovaška nekaj prednosti pred Rusi. Zadostovalo bi ji bilo, da bi bila igrala neodločeno, pa bi bila postala svetovni prvak.

Priložnost je bila imenitna in ne le gledavci v Ljubljani, ampak vsa svetovna javnost, ki ljubi ta lepi moški šport in ki je sledila dogajanju na ledu v Ljubljani preko Evrovizije, je bila prepričana, da je češkoslovaški hokejisti ne bodo zamudili, ali pa da se bodo borili do zadnjega, da bi dosegli čimboljši rezultat.

SIJAJNO MLADO OBCINSTVO

Poleg tega so imeli Čehi še to prednost, da so imeli občinstvo v Tivolski športni dvorani na svoji strani. Lahko se reče, da je bilo ljubljansko občinstvo resnično športno in je skoro vedno držalo s slabšim moštvom v tekmah ter ga vzpodbujalo, kolikor je največ moglo, a brez ekscesov, kot so se dogajali v Zagrebu, ko so gledavci metali na led celo steklenice, kamne in ... klobuke. Nekateri tuji, npr. nemški dnevniki so posebej pohvalili ljubljanske šolske otroke, ki so ob tekmah čez dan napolnili dvorano in s svojim navdušenjem in burnim vzpodbujanjem dali vsaki tekmi značaj odločilnega športnega spopada, kot je zapisal neki nemški poročevavec.

ČEHI SO ODPOVEDALI

Toda na splošno presenečenje je bila ravno zadnja, odločilna tekma, ki naj bi bila dala svetovne prvake, najmanj zanimiva in naneta. Čehi so popolnoma odpovedali. V prvih petih minutah so prejeli že kar tri gole in ob koncu prve tretjine je bilo 4:0! Po prvih treh golih smo si dejali, da je bila pač smola ali posledica nepazljivosti češkega vratarja Dzurile in da bodo Čehi vse storili, da bi rezultat spremenili. Trije zadetki več v začetku hokejske tekme še ne pomenijo nekaj nenopravljivega, ker se v tej dinamični in bliskoviti igri situacije neprestano menjavajo in je bilo na razpolago še celih 55 minut. Precejkrat na tem svetovnem hokejskem prvenstvu se je že zgodilo, da so moštva, ki so dobila v začetku kopico golov, v nadaljevanju položaj popravila in celo zmagala. Značilna v tem pogledu je bila tudi tekma med Jugoslavijo in Romunijo v Zagrebu, ko je bil rezultat že 5:1 za Romunijo, pa so se Jeseničani vrzeli v boj in izravnali na 5:5. Če bi bila tekma trajala le še kako minuto več, bi bili tudi zmagali.

Čehi v Ljubljani pa so v relativno še vedno boljšem položaju popolnoma izgubili glave in tekma se je mučno vlekla naprej, vse do konca, do rezultata 7:1.

SKODA, DA SE NISO BORILI TAKO VSO TEKMO

S tem ni rečeno, da so Čehi držali križem roke. Ne, prizadevali so si, da bi rezultat spremenili, bili so na ledu vsaj tako hitri kot sovjetski igralci in mnogokrat pridrsali v bližino sovjetskih vrat, toda njihovo prizadevanje je bilo popolnoma neučinkovito, razen tistega edinega gola. Vzbujali so vtis, da so popolnoma brez moči.

Edinokrat, ko so še vzbudili resnično priznanje in občudovanje gledavcev, je bilo takrat, tik pred koncem druge tretjine, ko so se morali čeli dve minuti s samo tremi igralci braniti pred heroic Rusov in pri tem niso dobili gola! Takrat so pokazali res občudovanja vredno borbenost in če bi se bili vso tekmo tako borili bi bili gotovo zmagali in z visokim rezultatom. Toda tekma se je končala, kot rečeno, s 7:1.

PRECENJEVANJE TEHNIKE

Mislimo, da ni bilo gledavca, ki se ni vprašal — če se koljičak razume na hokej — kako je to mogoče. Vsakdo ve, da so Čehi v hokeju pravi mojstri in so bili to že tedaj, ko so delali ruski hokejisti šele prve negotove korake po ledu. Za-

to ni mogoče govoriti o kaki tehnični podrejenosti čeških igralcev.

Mislimo, da je bil vzrok tega njihovega nepričakovanega poraza prav v precenjevanju tehnike. Tako Čehi kot Rusi so izpili hokejsko tehniko do zadnje finise in ustvarili iz svojih moštev dva popolna hokejska stroja, ki skoraj nimata napake. Toda pri tem so vsaj Čehi pozabili ravno na tisto, kar daje hokeju glavni mik, to je na borbenost. Zanašanje na samo tehniko in znanje je Čehi uspavalo in jih napravilo mehke. In ko se je njihov popolni hokejski stroj zataknil zaradi tistih treh zadetkov v njihovi mreži, jih je pustilo znanje na cedilu.

Preostalo jim je le še brezplodno šviganje semintja po ledu, kot da obstoja hokej v tem, kdo bo koga ujel na drsalkah ali pa mu ušel.

KOMPLEKS PRED SOVJETI

Se vedno smo prepričani, da so Čehi v hokeju vsaj enakovredni Rusom, kar zadeva znanje, toda morali bi se enkrat za vselej znebiti kompleksa pred Sovjeti, kompleksa, ki jim že vrsto let ne da, da bi v kaki odločilni tekmi zmagali nad njimi, in poskrbeti za večjo bojno moralno in navdušenje v svojem taboru. Borbenosti in navdušenja se seveda ne da naučiti kakor tehnike; to je stvar srca in čustva. Toda lahko si mi-

slimo, da bi Čehi vendarle lahko našli moč v čehi svojih mladih igralcev hokeja skupinico takih, ki bi se z veseljem in navdušenjem vrgli v boj za svoje barve, pa čeprav bi se bolj po trebuhu kakor na drsalkah pridrsali pred nasprotnikov gol.

Navsezadnje niti ni tako važna tehnika in niti rezultat, ampak veselje do igre in užitek, ki ga lahko da športni boj tako igralcem samim kot gledavcem. V tem je lepota športa.

ČEHI, POGUM!

Zato, Čehi (in Slovaki, v kolikor so bili tudi v moštvi): glavo pokonci in komplekse proč. Vzemite hokej za tisto, kar je, za moški in vesel športni boj, v katerem je rezultat odvisen predvsem od bojevitosti in navdušenja, in prepričani smo, da vam prihodnjč svetovno prvenstvo ne bo ušlo!

NEURADNA LESTVICA KVALITETE

Po tekmi je predsednik Mednarodne hokejske zveze, Anglež John Ahearne, podelil pokale zmagovalcem po uradni lestvici.

Po tistem kar smo videli na teh tekmah, pa bi lahko sestavili tudi neuradno lestvico najboljših na tem hokejskem prvenstvu v Ljubljani. Če ne upoštevamo samo golov, ki so bili mnogokrat odvisni le od sreče ali od zgrešenih odločitev sodnikov (kakor npr. na tekmi Švedska-Sovjetska zveza, na kateri je slovenski sodnik Čebul pripravil Švede ob zmago, ali na tekmi Češkoslovaška-Kanada, v kateri je odločilno oškodoval Kanadčan spet slovenski sodnik Križ, ki ni priznal njihovega morda odločilnega gola), ampak tudi druge elemente: borbenost, znanje, navdušenje in lenoto igre, bi izgledala lestvica najboljših in najprekupnejših moštev na tem svetovnem prvenstvu takole: 1. Švedska, 2. Kanada, 3. Sovjetska zveza, 4. Češkoslovaška in 5. Vzhodna Nemčija. Švedsko je namreč, kot rečeno, samo pristanost sodnikov pripravila ob zmago nad Sovjetsko zvezo, Kanada pa je premagala Švedsko in izgubila s Čecho tudi po zaslugi sodnikov.

Uspeh slovenskega hokeja

Jugoslovanska hokejska reprezentanca se je na tem svetovnem prvenstvu prav dobro držala in zasedla tretje mesto v B skupini, za Zahodno Nemčijo in Romunijo. To pomeni, da je dosegla največ, kar je bilo možno upati. Seveda bo kdo rekel, da bi bili lahko obdržali v tekmi z Nemčijo do zadnjega neodločen rezultat ali celo zmagali, namesto da se je končalo 2:6; da bi bili lahko premagali tudi Romune, namesto da so z njimi igrali neodločeno; in predvsem, da bi bili morali premagati Angleže, kot najslabše moštvo v B skupini. Toda hokej je pač hokej in nobeno moštvo ne more računati samo na najboljšo možnost. Tudi nasprotnik ima včasih srečo, ali pa pokaže nepričakovano bojevitost, kot so jo npr. pokazali Angleži v tekmi z jugoslovanskim moštvom.

Vsekakor je velik uspeh za jugoslovansko reprezentanco, da je premagala tri tako močne hokejske države kot so Norveška (ki je še nedavno igrala neodločeno s Švedsko), Avstrija in Švica ter dosegla neodločen rezultat z Romunijo, ki je veljala v tekmi za favorita.

ZASLUŽIJO PRIZNANJE

Jeseničani, ki sestavljajo, kot znano, skoraj vso jugoslovansko reprezentanco (razen Zagrebčanov Renauda, ki se je tudi prav dobro držal, in Mihajlovskega), zaslužijo zato vse priznanje slovenske javnosti, prav tako pa tudi njihove trener, Čeh Buhnik, ki jih je tehnično res odlično pripravil. Po mnenju tujih hokejskih strokovnjakov bi vsaj dva ali trije jeseniški igralci (npr. Felc in Tišler) igrali lahko v vsakem moštvi A skupine.

SE DVIGNITI RAVEN SLOVENSKEGA HOKEJA!

Zeleti je seveda, da bi jeseniški in sploh slovenski hokej ne le obdržal to že dokaj visoko raven (11. mesto na svetu in 9. v Evropi), ampak da bi še napredoval, tako da bi prej ali slej dosegel raven najboljših.

To ni nemogoče, če bodo odgovorni ljudje v slovenskem hokeju še naprej tako načrtno delali. Ljubljana razpolaga zdaj z odlično hokejsko dvorano, eno najlepših in najboljših na svetu. Zato bi bilo potrebno ustvariti tudi v Ljubljani močno središče slovenskega hokeja. Pogoji za to so celo mnogo boljši kakor na Jesenicah. Predvsem bi se moral hokej razširiti med dijaško in visokošolsko

mladino. V Ljubljani je gotovo na tisoče mladine, ki bi rada igrala hokej, zlasti zdaj, ko se je navdušila zanj na teklah svetovnega prvenstva.

To navdušenje bi bilo treba izkoristiti in ustanoviti v Ljubljani dva ali tri hokejske klube, da bi tako ustvarili tudi potrebno konkurenco. Seveda pa bi morala tudi druga slovenska mesta dobiti hokejske dvorane, četudi skromnejše, tako Celje (kjer je hokej svoj čas že bil razvit), Maribor, Kranj in Murska sobota (kjer drugače zaradi ravnine ni veliko priložnosti za zimске športe). Tako bi lahko zaieli v hokejski šport res veliko mladine in izkoristili čimveč športnih talentov. Hokej je lep in navdušujoč šport in prav bi bilo, da bi ga gojila slovenska mladina v kar največji meri.

POTREBNI SO DOBRI HOKEJSKI UCITELJI

Potrebni bi bili tudi dobri hokejski učitelji, tako v Ljubljani kot v drugih središčih. Svoj čas smo brali, da si najboljši švedski hokejist Tomma Johansson želi priti za hokejskega učitelja v Ljubljano. Ali bi ne bilo mogoče, da bi se odzvali tej njegovii želii? Nedvomno bi prinesel v slovenski hokej precej tistega navdušenja in borbenosti, ki odklikujeta švedski hokej (poleg kanadskega) pred vsem ostalim svetovnim hokejem, in hkrati bi bili navezani koristni športni stiki s takim športnim narodom, kot so Švedje.

KJE DOBITI DENAR?

Vprašanje je seveda, kje dobiti denar. Toda če bi ustanovili močno Slovensko hokejsko zvezo, ki bi šela nekaj tisoč članov in bi ti plačevali redno, četudi majhno članarino in pa s prostovoljnimi prispevki ter podporami bi se sredstva nedvomno lahko zbrala in se tudi bogato ustvarila, ne le materialno, ampak predvsem moralno in zdravstveno, ker bi nam daljal hokej zdravo, vedro in borbeno mladino, kakršno si želimo. Vprašanje takomenovanih »huliganov«, ki zadnje čase zaskrblijuje vzgojitelje, bi tako izgubilo na pomenu.

Sistematično prizadevanje pa bo gotovo tu rodilo uspeh. Ravno šport je polje, na katerem se lahko Slovenci odlično uveljavimo in v hokeju se ponuja še posebno lepa priložnost, glede na vedno večjo popularnost tega športa.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

Snežek

33

piše in riše
Miki Muster

190. Trije psi so obležali mrtvi, ostali so se z lažjimi in težjimi ranami zapodili proti vas. Kosmatinka si je izlizala najhujše rane, nakar so se podali na daljšo pot proti domu. Starša je počasi šepala in šele pod noč so prispeli do domačega potoka. Potesili so želo in odšli v svojo skatno votlino.

191. Kosmatinka se nekaj dni ni premaknila iz hladnega brega. Ležala je in stokaje lizala svoje rane. Mladička sta jo sočutno gledala, pomagali ji pa nista mogla. Sama sta hodila na lov za hrano. Včasih, kadar sta odkrila kak maslen grizljaj, sta ga odnesla bolni Kosmatinki.

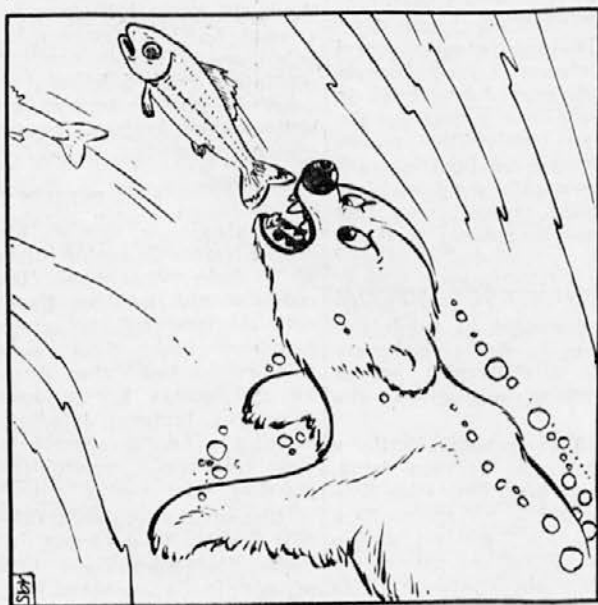
192. Nobena bolezen ne traja večno in tudi medvedka je kmalu prišepala iz temne votline. Bila je sicer slabotna in v glavi ji je šumelo, vendar je počasi prilezla do potoka in se s slastjo napila mrzle vode. Snežek ji je med tem ujel žabo in ji jo položil pred smrček. Ej, kako ji je teknil!

193. Kmalu so se ji vrstile moči in čez nekaj dni je s svojima varovancema spet pogumno hlačata po gozdu. Zdalj je postala še bolj oprezna. Čeprav so hodili blizu človeških naselij, se sadovnjakom niso več približali. Popasili pa so nekaj rjiv slatke ajde, ki je zorela ob robovih temnih gozdov. Tudi koruza jim je šla v slast.

194. Kosmatinka je kmalu nadoknadila težo, ki jo je izgubila med boleznijo, postala je zavallena in njena hoja je postajala vse bolj okorna in počasnna. Gezd je nudil dovolj mastne hrane. Povesod je ležal želod, hrastov in bukov žir, je pobratil ga je bilo treba. Snežku pa grenki želod ni šel preveč v slast.

195. Po cele ure je prečepel v potoku. V lovu na ribe je postal že pravi mojster. Ni lovil tako kot Kosmatinka. Če je zagledal ribo, je skočil v vodo in toliko časa plaval za njo, da jo je stisnil med korenine, kjer jo je zlahka ujel. Malokateri ribi se je posrečilo uiti njegovim ostrim zobem, če si jo je izbral za kosilo.